

KOMPIUTERIO IR INTERNETO NAUDOJIMO GALIMYBĖS MOKANT VOKIEČIŲ KALBOS

Zofija Stanevičienė

Vilniaus universitetas, Užsienio kalbų institutas, Universiteto g. 5, LT-01122 Vilnius

El. paštas: zofija.staneviciene@uki.vu.lt

Straipsnyje nagrinėjamos kompiuterio naudojimo galimybės mokant vokiečių kalbos. Ir dėstytojai, ir studentai šiandieną naudoja naujas technologijas kaip darbo priemonę, ieško informacijos, rengdamiesi pratyboms bei pateikdami savo darbo rezultatus. Naudodamiesi specialiai parengtomis programomis su įvairių pratimų šablonais, užsienio kalbų dėstytojai patys gali parengti naujų įdomių pratimų. Vokiečių kalbos mokymuisi skirtos programos su garso ir vaizdo įrašais (multimedijų programos) labai padeda besimokantiems įtvirtinant fonetinius, gramatinius ir leksinius įgūdžius, siūlo daug įdomios aktualios medžiagos apie vokiškai kalbančias šalis. Internetas suteikia galimybę autentiškam klasių, grupių ar asmenų bendravimui. Naujose vokiečių kalbos mokymo priemonėse į komunikacinių gebėjimų ugdymo temų sąrašą dažnai įtraukiama tema apie naujas technologijas. Kompiuteris, internetas papildo tradicines užsienio kalbos pratybas naujomis darbo formomis, skatina besimokančiųjų autonomiją.

Reikšminiai žodžiai: informacijos paieškos priemonės, pratimų rengimo šablonai, multimedijų programos vokiečių kalbai mokytis, bendravimas internetu, kultūrinė kompetencija, besimokančiojo autonomija.

Įvadas

Per pastaruosius dešimt metų kompiuteris ir internetas tapo neatsiejama mūsų gyvenimo dalimi. Vyriausybė remia visuotinio kompiuterinio raštingumo projektus. Kai kurių dalykų mokymo procesas be naujų technologijų tapo neįsivaizduojamas. Vaikai ir jaunuoliai rengiami dirbti ir gyventi informacinėje visuomenėje.

Kaip svarbios ir efektyvios naujosios technologijos mokant užsienio kalbų? Pastaraisiais metais apie tai kalbama mokslinėse metodinėse konferencijose, daug rašoma kalboms dėstyti skirtuose metodiniuose leidiniuose. „Kompiuteris atvėrė pedagogikai naujas erdves“ (Grätz 2003: 14). Kompiuteris ir internetas domina mokytojus ir besimokančiuosius kaip nuolat atsinaujinantis informacijos šaltinis, kaip darbo įrankis rengiant paskaitoms bei pratyboms reikalingą medžiagą, kaip mokymosi ir bendravi-

mo priemonė. Be to, pastaruoju metu naujosios technologijos tapo įdomia ir aktualia pokalbių tema per užsienio kalbos pratybas.

Remiantis mokslinės-metodinės literatūros analize bei savo darbo patirtimi šiame straipsnyje siekiama trumpai apžvelgti kompiuterio ir interneto siūlomas galimybes mokant užsienio kalbų bei nurodyti interneto šaltinius išsamesnei informacijai apie tai gauti.

Naujosios informacijos priemonės – kompiuteris ir internetas – šiuo metu gali būti sėkmingai naudojamos visų kalbinės veiklos sričių (skaitymo, rašymo, klausymo ir kalbėjimo) gebėjimams ugdyti. Metodinėje literatūroje dažniausiai kalbama apie tris užsienio kalboms dėstyti svarbias sritis, kuriose kompiuteris gali būti naudingas ir mokytojui, ir besimokančiajam. Tai:

- informacijos paieška,
- bendravimas internetu,
- darbo rezultatų (projektų, referatų) pristatymas auditorijoje ar publikavimas internete. (Grüner 2000: 17–18).

Tiriamąjo darbo analizė

Kadangi mokant ir mokantis užsienio kalbų labai svarbus yra krašto pažinimo aspektas, šiuo atveju labai praverčia įdomi ir aktuali medžiaga apie vokiškai kalbančias šalis. Interneto voratinklyje padeda susiorientuoti galingos naršyklės, katalogai, enciklopedijos. Paieškos priemonės, kaip, pavyzdžiui, *www.yahoo.de*, *www.paperball.de*, *www.sueddeutsche.de*, *www.altavista.de* ir kt., padeda rasti pačią aktualesnę bei naujausią informaciją, o vadovėlių bei mokymo priemonių medžiaga, neretai vos tik joms pasirodžius, jau būna iš dalies pasenusi. Ši trūkumą galima kompensuoti nuolat papildant ir atnaujinant vadovėlių medžiagą interneto medžiaga. Daug įdomios medžiagos apie vokiškai kalbančias šalis, jų kultūrą, gyventojus galime rasti nukeliauę į interneto portalus *www.deutschland.de*, *www.oesterreich.at*, *www.schweiz.ch*. Internetu nesunkiai pasiekiamos tokios internetinės enciklopedijos, kaip *Encarta* ir *Wikipedia* <http://de.encyclopedia.msn.com>, *www.wikipedia.de*, internetinės bibliotekos *www.ddb.de*, *www.xipolis.net*. Prieš įtraukdamas besimokančiuosius į informacijos paiešką ir nukreipdamas juos į tam tikrus internetinius puslapius, mokytojas arba dėstytojas turėtų patikrinti, ar siūloma autentiška medžiaga nebus pernelyg sudėtinga. Interneto medžiaga turinio ir kalbos atžvilgiu turi atitikti besimokančiųjų kalbos lygį, nes užduotys gali pasirodyti per sunkios ir sumažinti norą toliau mokytis šiuo būdu. Tokiu atveju labai naudinga pasinaudoti portalais, siūlančiais didaktinę medžiagą vokiečių kalbos pratyboms: *www.goethe.de*, *www.oesterreichportal.at*, *www.deutsch-als-fremdsprache.de*, bei internetiniais žurnalais jaunimui *www.juma.de*, *www.goethe.de/jetzt*.

Žinomos leidyklos į savo tinklapius dažnai įdeda jų leidžiamus vadovėlius papildančią medžiagą. Pvz., *Hueber* leidyklos tinklapyje *www.hueber.de* galima rasti daug medžiagos, papildančios šios leidyklos leidžiamus vadovėlius „Schritte“, „Themen“, „Tangram“ ir kt. Į panašius puslapius galima nukreipti stropius, papildomų užduočių pageidaujančius besimokančiuosius. Šiandieninis internetas siūlo ne tik tekstinę, bet taip pat ir garso bei vaizdo medžiagą, reikia tik pasirūpinti, kad kompiuteryje būtų instaliuota *Windows Media Player* ar kita panašios paskirties programa.

Užsienio kalbos dėstytojui kompiuteris yra labai naudingas darbo įrankis. Profesionaliai įvertinę ir apdoroję internetinės paieškos rezultatus, rengiame naują medžiagą pratyboms. Ir tekstinę, ir vaizdo bei garso medžiagą galima ilgai saugoti savo kompiuterio duomenų aplanke arba įrašyti į kompaktinį diską.

Rengiant pratybų medžiagą, dėstytojams labai padeda pratimų autoriams skirtos programos (*Autorenwerkzeuge/Autorenprogramme*). Tai specialiai parengtos programos su įvairių pratimų šablonais. Naudodamiesi šiomis programomis, dėstytojai gali tapti aktyviais pratimų kūrėjais – per palyginti trumpą laiką parengti naujų, įdomių pratimų (Koenig 1999: 30). Nesudėtingą programą su trimis pratimų tipais galima rasti internete adresu *www.goethe.de/z/50/uebungen* ir nemokamai ją išbandyti. H. Cyburos sukurtoje programoje (*www.zarb.de/d-funkti.htm*) iš viso yra net 40 įvairių pratimų šablonų. Ją naudojant, galima parengti labai išradingų pratimų, pvz., kryžiažodžių, šaradų ir kt. Tokių užduočių naudojimas leidžia išvengti monotonijos, padeda plėsti žodyną.

Aukštųjų mokyklų auditorijose dažnai yra naujųjų technologijų kampelis, kurį sudaro prie interneto prijungtas kompiuteris, projektorius ir ekranas. Aprobuotą medžiagą (temos planą, lenteles, grafikus, trumpus vaizdo bei garso įrašus) dėstytojui patogiau rodyti auditorijoje naudojant multimedijas (*multimediale Präsentation*). Pristatant aktualų temos žodyną, kad būtų vaizdžiau, naujus žodžius galima iliustruoti paveik-

slėliais, nuotraukomis, pridėti iš aiškinamųjų žodynų bei interneto enciklopedijų ar žurnalų išrinktas sunkesnių žodžių, ypač terminų, definicijas. Šią medžiagą galima papildyti tarties įgūdžių ugdymui skirtais garso įrašais. Iš savo darbo patirties su Vilniaus universitete socialinius mokslus studijuojančiais studentais žinau, kad per vokiečių kalbos pratybas, pristatydami savo pačių parengtus projektus ar referatus, studentai noriai naudoja šį demonstravimo būdą. Pavyzdžiui, tema „Profesija: socialinis darbuotojas“ paprastai nagrinėjama pirmame semestre. Ji baigiama projektu, per kurį studentai supažindina su internetinės paieškos rezultatais. Viena grupė pristato Vokietijos aukštąsias mokyklas, kuriose galima studijuoti socialinį darbą, pateikia studijų programas. Kita grupė supažindina su darbo barais (Vokietijos socialinėmis institucijomis, švietimo bei vaikų globos įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis), kuriems reikalingi socialiniai darbuotojai, aptaria šiai profesijai keliamus reikalavimus. Tokio pobūdžio projektai bei jų pristatymas skatina studentų kūrybiškumą, stiprina mokymosi motyvus. Daugialypės terpės naudojimas per užsiėmimus labai pagyvena darbą, suteikia galimybę papildyti pranešimus tekstone medžiaga, nuotraukomis, taupo laiką, nes nereikia rašyti ir braižyti lentoje.

Intensyviau domėtis kompiuterio naudojimo galimybėmis vokiečių kalbos dėstytojus paskatino gausi *Multimedia* mokymo programų pasiūla bei išsiplėtusios interneto galimybės. Šiuo metu parengta daugybė savarankiško kalbos mokymo programų (*Lernprogramme*). Vienos iš jų remiasi tik tekstone medžiaga, grafikais bei paveikslėliais. Juose gausu užduočių leksinėms bei gramatinėms žinioms įtvirtinti, įvairių testų. Į naujesnių kalbos mokymui skirtų programų (*multimediale Lernprogramme*) sudėtį įeina trumpi dokumentiniai ir vaidybiniai filmai, įvairūs teksto ir vaizdo medžiagos suvokimo bei kalbėjimo pratimai (Grüner 2000: 54). Šios programos kalbos mokymąsi daro įvairesnį ir gyvybingesnį, nes vaizdo įrašai perduoda socialinį kontekstą, kuriame yra vartojama kalba. Turėdami reikalingą įrangą, besimokantieji gali

įrašyti savo balsą, palyginti įrašą su originalu. Kaip pavyzdį galima būtų nurodyti bendrinės vokiečių kalbos mokymo programą „Einblicke“ (Einblicke 1999), besiremiančią to paties pavadinimo vaizdo kursu, papildytu daugybe fonetinių, gramatinių ir leksinių pratimų. Tai labai įdomi, kompleksiška kalbos mokymo programa. Jos paskirtis yra jau turimų vokiečių kalbos žinių įtvirtinimas, žodyno plėtimas, gramatikos mokymas, korespondencijos ir komunikacijos įgūdžių ugdymas, supažindinimas su Vokietija (jos gamta, žmonėmis, kultūra, istorija).

Užsienio kalbos dėstytojų bei mokytojų susidomėjimo naujosiomis technologijomis rezultatas buvo daugybės komunikacinių projektų, naudojant elektroninį paštą, sukūrimas. Atsivėrė naujų galimybių skaitymo ir rašymo gebėjimams ugdyti (Tschirner 1999: 55–56). Elektroninis laiškas sekundės greičiu nukeliauja iš vieno kompiuterio į kitą kompiuterį ir sukuria galimybę asmenų ar grupių, esančių skirtingose pasaulio vietose, autentiškam bendravimui. Vos tik studentai pasiekia tokį vokiečių kalbos lygį, jog gali reikšti savo mintis raštu, jie gali bandyti pradėti įdomiai ir tikslingai bendrauti internete su vokiečių kalbos besimokančiais iš kitų šalių, taip pat ir su vokiškai kalbančių šalių atstovais. Pvz., išmokus rašyti motyvuotą prašymą vokiečių kalba, galima rašyti elektroninį laišką į tam tikrą įstaigą ar tarnybą (biblioteką, aukštąją mokyklą, miesto informacijos biurą, firmą, kurioje rengiamasi dirbti per vasaros atostogas) ir prašyti atsiųsti reikiamą informaciją. Parašytus laiškus galima išsiųsti ir gauti atsakymus. Kai studentai pamato, kad išminktą medžiagą gali taikyti konkrečioms tikslams, labai padidėja mokymosi motyvai.

Tarp besimokančiųjų kalbos ypač populiarius du ilgiau trunkančios komunikacijos variantai: klasių arba grupių partnerystė (*Klassenpartnerschaft*) ir mokymasis dviese (*Tandemlernen*). Kai nusprendžia bendrauti dvi ar daugiau grupių, pagrindinė sąlyga yra ta, kad susirašinėjimo partneriai mokytųsi tos pačios užsienio kalbos ir būtų pasiekę panašų žinių lygį. Kartais susirašinėjimo partneriai surandami per pažįstamus

asmenis, tačiau galimybę susirasti draugų bendrauti internetu siūlo ir pats internetas: www.goethe.de/z/ekp/deindex.htm, www.slf.ruhr-uni-bochum.de. Šiuose tinklalapiuose galima susipažinti su projektų pavyzdžiais, užpildyti reikiamą blanką bendravimo partnerių paieškai. Bendravimas kompiuterio tinkle skatina kūrybiškumą, norą mokytis bei ieškoti naujos informacijos. Pasitelkus nūdienos kompiuterio galimybes, galima keistis ne tik tekstine informacija, bet ir prie laiško prisegti laikmenas su fotografijomis ar balso įrašais. Kalbiniams įgūdžiams ugdyti labai naudingi rašytiniai pašnekesiai (*Chats*) internetiniuose pašnekesių language bei vaizdo konferencijos (Donath 2001: 6). Mokantis užsienio kalbos vadinamuoju *tandemo* būdu, bendrauja du asmenys, kurių skirtinga gimtoji kalba, ir jie nori išmokyti vienas kito kalbą (Brammerts 2001: 43).

Jeigu pavartysime per pastaruosius metus pasirodžiusius ir bendrinės, ir profesinės vokiečių kalbos mokymuisi skirtus vadovėlius bei metodines priemones, pastebėsime, kad tarp komunikacinių gebėjimų ugdymui skirtų temų labai dažna tema „Naujosios technologijos: kompiuteris, internetas“. Taigi kompiuteris ir internetas tapo aktualia pokalbių tema. Išmanyti kompiuterinius terminus svarbu ne tik technikos sričių specialistams, bet ir kasdieniame gyvenime.

Baigiant norėtusi pabrėžti, kad įvairiapusiškai naudoti kompiuterį ir internetą gali būti labai naudinga ir dėstytojams, ir besimokantiesiems. Studentai gali sėkmingai naudotis kompiuteriu ir internetu ir savarankiškai atlikdami namų užduotis (ieškoti informacijos, apdoroti paieškos rezultatus), ir auditorijose (pristatyti savarankiško darbo rezultatus). Tiesioginis priėjimas prie aktualiausios informacijos, autentiško bendravimo galimybė elektroniniu paštu su kitais tą pačią užsienio kalbą besimokančiaisiais ugdo kultūrinę kompetenciją, stiprina mokymosi motyvus, spartina išmokimo procesą. Užsienio kalbos dėstytojui kompiuteris yra efektyvus darbo įrankis, kurį naudodamas jis randa naudingos medžiagos pratyboms, ją profesionaliai apibūdoja

ir, naudodamasis kompiuteriu, pristato studijuojantiesiems. Naudodamasis pratimų šablonais, jis ir pats gali tapti pratimų autoriumi.

Literatūra

Brammerts, H.; Kleppin, K. 2001. „Autonom lernen mit einem fernen deutschsprachigen Tandempartner“, in *Deutsch als Fremdsprache. Projekte im Internet*. Leipzig, 42–46.

Donath, R. 2001. „Das Internet im Deutsch als Fremdsprache-Unterricht“, in *Deutsch als Fremdsprache – Projekte im Internet*. Leipzig: Ernst Klett Verlag, 5–11.

Einblicke, 1999. *Lernprogramm deutsch*. Multimedia language trainer. Goethe Institut München.

Grätz, R. 2003, „Mediterranea – ein Suchspiel per e-mail“, in *Primar* 33(1): 12–15.

Grüner, M.; Hassert, T. 2000. *Computer im Deutschunterricht*. Goethe Institut München.

Koenig, M. 1999. „Lernende als Konsumenten und als Produzenten“, in *Fremdsprache Deutsch* 2: 26–33.

Tschirner, E. 1999. „Kommunikation und Spracherwerb per Computernetz“, in *Fremdsprache Deutsch* 2: 54–58.

KURZER ÜBERBLICK DES COMPUTEREINSATZES IM DAF-UNTERRICHT

Zofija Stanevičienė

Der vorliegende Artikel befasst sich mit den Einsatzmöglichkeiten des Computers im DaF-Unterricht. Heutzutage benutzen die Lehrenden und Lernenden die neuen Technologien als Arbeitsmittel für Informationsrecherche und Unterrichtsvorbereitung sowie für die Präsentation ihrer Arbeitsergebnisse. Mit Hilfe von Autorenprogrammen können die Lehrenden selbst neue interessante Übungen vorbereiten und zu aktiven Produzenten der Arbeitsmaterialien werden. Zahlreiche Lernprogramme fördern selbstständiges Lernen und verhelfen beim Üben und Wiederholen von Lexik, Grammatik und Phonetik. Das Internet ermöglicht per E-Mail authentische Kommunikation zwischen Klassen-, Gruppen und einzelnen Personen. In neuen Lehrwerken gibt es Lektionen zum Thema „Neue Medien.“ Die neuen Medien sind zu einem aktuellen Gesprächsthema im Deutschunterricht geworden. Computer und Internet ergänzen den traditionellen Fremdsprachenunterricht mit neuen Arbeitsformen, fördern das interkulturelle Lernen und schaffen mehr Raum die Lernerautonomie.

Schlüsselwörter: Werkzeug für Informationsrecherche, Autorenprogramme/-Autorenwerkzeuge, multimediale Lernprogramme, Kommunikation per Internet, interkulturelle Kompetenz, Autonomie des Lernalers.

Įteikta 2006-01-16; priimta 2006-02-22